

Arbets- och företagsnämnden

Bättre måluppfyllelse i teoretiska gymnasiekurser i vuxenutbildningen

Förslag till beslut

1. Arbets- och företagsnämnden noterar informationen till protokollet.
2. Arbets- och företagsnämnden ger rektor för vuxenutbildningen i uppdrag att återkomma med aktiviteter som stärker resultaten i de teoretiska ämnena inom gymnasial vuxenutbildning.

Sammanfattning

Arbets- och företagsnämnden gav direktören för arbete och fritid i uppdrag att se över hur måluppfyllelsen i teoretiska kurserna ska kunna öka. Arbets- och företagsenheten har tagit fram och analyserat statistik som belyser resultaten inom berörda kurser. Vidare har rektor för vuxenutbildningen besökt de berörda jobb- och utbildningsexperterna och följt upp resultaten samt bett om att handlingsplaner ska redovisas.

Handlingsplanerna visar att jobb- och utbildningsexperterna delvis gör olika analyser och ibland även tillför olika perspektiv på förbättringsarbetet. Redovisningarna visar även att frågan är komplex och att det sannolikt krävs en mångfald av olika insatser.

Då en ökande andel av eleverna i vuxenutbildningen inte har svenska som modersmål blir språkutbildningen allt viktigare och nyckeln till möjligheterna att tillgodogöra sig kunskaperna i de teoretiska kurserna.

Jobb- och utbildningsexperternas handlingsplaner visar även att de studiesociala förutsättningarna varierar stort.

Ärendet

Vid sammanträdet den 24 september 2014 gav arbets- och företagsnämnden direktören i uppdrag att se över hur måluppfyllelsen i de teoretiska kurserna ska kunna öka. Rektor för vuxenutbildningen har tagit fram resultat för berörda kurser, analyserat resultaten samt kommunicerat uppdraget att förbättra resultaten med berörda jobb- och utbildningsexperter.

Jobb- och utbildningsexperterna har även ombetts att redovisa handlingsplaner för förbättringsarbetet som kommenteras i detta ärende.

Resultatuppföljning 2013/14

Uppgifterna i tabell 1 visar att det är relativt stor skillnad mellan resultaten i de olika ämnena. Dock har alla dessa ämnen betydligt sämre resultat än genomsnittet för Nacka som ligger på 85 procent. I dessa ämnen finns flera kursnivåer (steg 1, steg 2 etc.). Generellt gäller att resultaten är bättre ju högre kursnivån är. Sannolikt handlar det om att elever som läser högre kurser är mer motiverade och därmed når bättre resultat än för elever som bara läser de lägre kurserna.

Tabell 1 Resultaten för de berörda ämnena för läsåret 2013/14

Ämne	Antal kursdeltagare	Andel kursdeltagare som fullföljde kursen %	Andel kursdeltagare som fullföljde kursen med godkänt betyg %
Biologi	66	73	56
Fysik	109	68	50
Kemi	95	72	49
Matematik	471	64	42
Naturkunskap	97	79	67
Svenska som andra-Språk	328	81	54
Samtliga kurser i gymnasial vuxenutbildning	7 071	85	85

Skolverket redovisar nationella betygsresultat inom vissa kurser. I tabell 2 redovisas betygsresultat för kalenderår 2013 i följande kurser som är relevanta för jämförelse med Nackas resultat

Tabell 2 Betygsresultat på nationell nivå för vissa kurser kalenderåret 2013

Kurs	Andel elever som slutfört kursen med godkänt betyg
Matematik Ib	70,5
Svenska som andraspråk I	80,2
Samtliga gymnasiekurser	86,8

Nackas resultat ligger under riksgenomsnittet och behöver förbättras. Det är även värt att notera att 62 procent av rikets elever i vuxenutbildningen är födda i Sverige. I länets elevenkät vuxenutbildningen 2014 hade 44 procent av eleverna i grundläggande- och gymnasial vuxenutbildning svenska som modersmål.

Under läsåret 2013/14 erbjöd 17 jobb- och utbildningsexperter 185 kurser i ämnena biologi, fysik, kemi, matematik samt svenska som andraspråk. I vissa kurser var det få Nackaelever. Det går därmed inte att med säkerhet se några tydliga mönster vad gäller resultaten hos respektive jobb- och utbildningsexpert.

Rektor för vuxenutbildningen har besökt de berörda jobb- och utbildningsexperterna och presenterat uppgifterna om resultaten i dessa kurser. Vid dessa verksamhetsbesök har det förts diskussioner om förbättringsarbete och jobb- och utbildningsexperterna har även fått i uppdrag att återkomma och redovisa handlingsplaner för förbättringsarbetet.

Matematikkurser har generellt sämre resultat i hela den kommunala vuxenutbildningen och detta diskuteras intensivt i skolvärlden. Flera olika initiativ har tagits, bland annat

- Matematiklyftet, se <http://www.skolverket.se/kompetens-och-fortbildning/larare/matematiklyftet>
- Matematikdelegationen, se <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/30348>

I Nackas vuxenutbildning erbjuds nu elever som vill läsa matematik, möjligheter att börja undervisningen med en så kallad orienteringskurs, vars syfte är att skolan ska testa elevens förkunskaper och ge eleven kompletterande undervisning så att eleven har förutsättning att klara av den valda matematikkursen.

NTI-skolan redovisar följande insatser för att förbättra matematikresultaten

”Matematik är ett av de ämnen som har högst andel F på NTI-skolan. Ämnets bristande måluppfyllelse har även uppmärksammats nationellt och av Stockholms stad. NTI-skolan deltar nu från sep 2014 aktivt i Matematiklyftet. Vi beräknar att detta kommer att minska andelen F generellt i matematik.”

Åsö vuxengymnasium redovisar följande insatser

”I matematik 1 är resultaten fortsatt låga 49 procent godkända betyg. Vi ser fortfarande effekterna av att matematik 1 inte alls är jämförbart med Matematik A, innehållet är mera omfattande och svårighetsgraden betydligt högre. Genom att alla nya matematikkurser startade samtidigt skapades ett stort kunskapsglapp mellan nya och gamla kurser. För att kompensera för detta formulerades kursplaner för orienteringskurser. Trots denna åtgärd ligger resultatet långt ifrån det önskvärda som är minst 65 procent. För att uppnå bättre resultat har vi tillsatt en karriärtjänst i form av lektor, vars huvuduppdrag är att utveckla och kvalitetssäkra undervisningen för ökad måluppfyllelse. Vi har även tillsatt en förstelärare och medverkar i Matematiklyftet.”

Jensen Education redovisar följande insatser i matematik:

”Under hösten kommer vi fortsätta arbetet med att utveckla våra arbetsformer för att integrera formativ bedömning i vårt arbete med samtliga elever. Våra elever kommer på så sätt att få ytterligare stöd i att utveckla förmågan att förstå och bedöma det egna arbetets

kvalitéer och på så sätt uppnå bättre resultat. Vi kommer även vidta åtgärder för att förstärka de lärande processerna med olika aktiviteter. Exempel på aktiviteter:

- Tidig kartläggning av förkunskaper vid kursstart (testlänk som skickas ut med antagningsbesked)
- Information och uppmuntran att delta i orienteringskurser som ett stöd att överbygga kunskapsglapp
- Erbjuder eget webbaserat stödmaterial
- Stöd gällande studieteknik riktat just mot matematik
- Nya arbetssätt gällande återkoppling till elev som bygger på formativ bedömning som arbetssätt.
- Individuell handledning för samtliga matematiklärare
- Extra räknestugor”

Hermods redovisar följande insatser för att förstärka resultaten i de teoretiska kurserna

1. ”Ökad genomströmning genom två konkreta åtgärder:
 - ännu bättre handledning/coachning av elever från handledarna på skolan; fortsatt stort fokus på matematik och fysik (två ämnen som vi ser är tuffa för våra studerande att klara av på distans)
 - mer utförlig respons till elever från webblärare under kursens gång
2. Tydligare information kring och ständig återkoppling till betygskriterier i våra kurser. I Novo ska webbläraren på ett enkelt sätt kunna hänvisa till kursmål/kunskapskrav/betygskriterier i samband med sin återkoppling till eleven. Detta gäller i anknytning till såväl rättade inlämningsuppdrag som fastställande av kursbetyget. Detta kommer att vara klart under hösten 2014 i form av digitala betygsmatriser i läroplattformen.
3. Elever i behov av särskilt stöd ska mötas utifrån sina individuella önskemål och behov. Personalen kommer att få kontinuerlig utbildning i detta av vår bland andra vår Studie- och yrkesvägledare Cecilia Medina.”

Jobb- och utbildningsexperten Niketo

Niketo lyfter fram att många elever har bristande kunskaper i svenska¹ och att detta leder till svårigheter i andra kurser:

”Vad gör vi då och vad har vi för avsikt att göra för att förbättra undervisningen i ett av det allra viktigaste ämnena, svenska? Vi har intensifierat vår information om vad som språkligt krävs på universitetsnivå, vi ställer krav, vi utmanar, vi kräver resultat, vi diskuterar en mängd frågor som kan tänkas engagera eleverna, samt informerar om de krav på goda språkkunskaper som ställs av ett modernt kommunikationssamhälle. Vi har funnit att vi måste hjälpa eleverna mera handfast att komma igång med sina studier, att lära dem ta egna

¹ Tidigare undersökningar har visat att två av tre av eleverna i vuxenutbildningen, exklusive elever som läser svenskundervisning för invandrare, inte har svenska som modersmål

initiativ, tänka själva och tänka kritiskt. Rent konkret ägnar vi en avsevärd del av lektionstiden i Svenska som andraspråk 1 till så kallade ”close reading” och ger sedan eleverna själva i uppdrag att arbeta på samma sätt hemma. Vi börjar med kortare texter för att få igång läsningen, förklarar ord, låter eleverna skriva referat, recensioner och argumenterande texter som bygger på vad man just läst och söker sedan engagera eleverna att läsa böcker. Att hitta rätt sorts litteratur har vi funnit vara mycket framgångsrikt. En grupp elever från Somalia och Eritrea läste med stort intresse sin första bok, En blomma i Afrikas öken, som handlar om kvinnlig omskärelse. Man fortsatte sedan med Den vita massagen, och elever från Afghanistan läste böcker av Khaled Hosseini. Att denna läsning gett resultat kunde vi konstatera, när eleverna sedan diskuterade och skrev om böckerna. Vi har också engagerat elever på högre nivåer att informera sina landsmän på lägre nivåer om vikten av att läsa och repetera hemma, något eleverna själva uppskattat. Vi uppmanar elever på Svenska som andraspråk 1 att också delta i Svenska som andraspråk grund lektioner, för att repetera och befästa sina kunskaper.”

Jobb- och utbildningsexperten Eductus lyfter bland annat fram olika sociala frågor som påverkar elevernas förutsättning för lärande

”En förklaring till avbrott är enligt analys av lärare till exempel:

- Problem med bostad och därför måste man byta skola mot sin vilja.
- Graviditet är en annan orsak.
- Elever kommer till registrering och skriver in sig men går sedan bara några gånger i lektion.
- Arbete är en annan anledning till avbrott.
- SVA: eleverna inser inte hur mycket egen tid till studierna som behövs. Man vill både arbeta heltid och studera heltid.

Vi kommer under hösten att arbeta vidare med de olika avbrottsorsakerna och bland annat se över hur dessa dokumenteras och följs upp för att få en sammanställning och en bättre helhetsbild. Vi kommer att införa ”avcheckning” veckovis från varje lärare runt de elever man ansvarar för och hoppas på så sätt fånga in både de som behöver extra tid/hjälp men också de som är borta eller avbrotts eller inte kommer.”

Folkuniversitetet redovisar ett antal administrativa förbättringsåtgärder

”Insatser som genomförts för att ge stöd åt elever som riskerar att inte nå kursmålen (betyg F) samt elever som överväger att göra avbrott är följande:

- I förebyggande syfte upprättas en individuell studieplan direkt vid kursstart där varje elev får möjlighet att lyfta eventuella särskilda behov och önskemål gällande sina studier.
- Handledningstid och individuellt stöd har erbjudits (ämnesvis) med individuellt stöd utifrån elevernas specifika behov.
- Möjlighet till alternativa examinationsformer.
- Insatser vid kursstart när det gäller studiemotivation och studieteknik.
- Inför ett eventuellt avbrott samt vid avbrott har kursläraren i första hand kontaktat aktuell elev för att höra sig för varför de vill avbrytas (oftast har eleven angett

privata skäl till avbrott så som: sjukdom, andra studier, flytt, föräldraledighet).
Administratör ansvarar för dokumentation och nära kontakt med undervisande lärare.

Kompetensutveckling för lärargruppen med fokus på specialpedagogik och elever med särskilt stöd har varit ett fokusområde under läsåret 2013/2014 och försätter vara så under innevarande läsår.”

Tyresö komvux (C3L) lyfter bland annat fram brister i redovisningssystemet

”För antal år sedan började några lärare, framförallt lärare som undervisar i matematik, att kartlägga elevernas aktuella ämneskunskaper. Syftet är att eleven snabbt ska hamna på rätt kunskapsnivå. Ibland har det räckt att eleven får repetera och fräscha upp slumrande kunskaper, men det blir allt vanligare att eleven måste repetera en hel kurs, vilket innebär att eleven måste byta kurs och blir då avbrottnad från kursen. För andra målgrupper är det precis tvärtom. Elever med svenska som andraspråk som redan har en utbildning tenderar att skriva in sig på en för låg nivå och rekommenderas efter validering att flytta upp till en högre kursnivå. Allt fler lärare har tagit intryck av kartläggningens fördelar och i många kurser är det idag standard att inledningsvis kartlägga elevernas ämneskunskaper. Detta medför att allt fler elever i statistiken ser ut att gjort avbrott i kursen när de egentligen bytt kurs. C3L är medveten om att konsekvensen blir missvisande statistik. Skolan arbetar med att hitta en lösning på problemet.”

Arbets- och företagsenhetens synpunkter

Sammanfattningsvis visar denna redovisning att de teoretiska kurserna generellt har sämre resultat än andra kurser i vuxenutbildningen. Nacka har sämre resultat än riksgenomsnittet och behöver förbättra sina resultat. Nacka kommun har en betydligt större andel elever i vuxenutbildningen som inte har svenska som modersmål i jämförelse med riksgenomsnittet. Detta kan vara en orsak till sämre resultat.

Jobb- och utbildningsexperterna är väl medvetna om resultatbristerna och visar i sina analyser att det finns flera olika orsaker till dessa resultat och att de arbetar med åtgärdsaktiviteter för att komma tillrätta med bristerna. I denna tjänsteskrivelse presenteras flera av insatserna.

Det är också värt att notera att helt nya kursplaner introducerades i vuxenutbildning år 2012. Flera kurser har fått ändrat innehåll. Detta har lett till problem för elever som har läst en lägre kurs i det gamla systemet och sedan ska fortsätta med en högre kurs i det nya systemet när kurserna inte alltid är synkroniserade. Systembytet har även försvårat lärarnas arbete. Förhoppningsvis minskar dessa problem efter den inledande fasen.

När en allt större andel av eleverna i vuxenutbildningen inte har svenska som modersmål är det tuffare för skolorna att nå goda resultat framförallt i de teoretiska kurserna. I Nackas vuxenutbildning finns ett stort utbud av kurser i svenska och kommunen godkänner i stor utsträckning elever med annat modersmål som har behov av att förbättra sina kunskaper i

svenska. Kursen *Svenska som andraspråk* är den mest efterfrågade kursen i Nackas vuxenutbildning.

Då en stor del av eleverna inte har svenska som modersmål kommer även elevens utbildningsbakgrund i hemlandet att påverka studieresultaten i vuxenutbildningen. Under de senaste åren har det exempelvis skett en påtaglig förändring av elevernas utbildningsbakgrund. Allt fler har en kortare utbildning i hemlandet.

Jobb- och utbildningsexperterna har ett krävande utbildningsuppdrag med tanke på att elevgrupperna ständigt förändras vilket leder till att det pedagogiska arbetet hela tiden måste anpassas efter elevernas förutsättningar.

Jobb- och utbildningsexperternas redovisade handlingsplaner visar att de är medvetna om behovet av förbättringsarbete samt att de tar många olika initiativ, som har redovisats i tjänsteskrivelsen. Rektor för vuxenutbildningen kommer att följa utvecklingen inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet inom vuxenutbildningen och återkommer till nämnden om en samlad bild av aktiviteter för att åtgärda bristerna. Tänkbara aktiviteter är även att se över kommunens ersättningsmodell och auktorisationsvillkor för att skapa incitament och styrning för bättre resultat. Även myndighetens roll i vägledningen bör ses över i den samlade bedömningen av åtgärder.

Ekonomiska konsekvenser

Genom tydlig styrning, bra vägledning och incitamentstyrd ersättningsmodell bör kommunens vuxenutbildning bli mer kostnadseffektiv.

Barnperspektiv

Kirsi Poikalainen
Tf enhetschef
Arbets- och företagsenheten

Staffan Ström
Rektor
Arbets- och företagsenheten